

Obsah

Předmluva	9
A OBECNÁ ČÁST	11
1 Sociální práce a teologie – úvedení do problematiky (Michal Opatrný)	11
1.1 Úvod	11
1.2 Teologické směry související se sociálním fungováním a prostředím ...	11
1.2.1 Podpora sociálního fungování ze strany teologie	12
1.2.2 Ovlivňování nároků sociálního prostředí z teologického hlediska	13
Souhrn	14
2 Praktická teologie, pastorece a sociální práce – mezioborové souvislosti (Alois Křišťan)	17
2.1 Praktická teologie	17
2.1.1 Pojem a pojetí	17
2.1.2 Vývoj	17
2.2 Pastorece	20
2.3 Význam pastorální teologie/pastorační práce pro sociální práci	21
Souhrn	25
3 Biblické kořeny sociální práce (Jakub Doležel)	26
3.1 Úvod	26
3.2 Východiska	27
3.3 Sociální étos Starého zákona	27
3.3.1 Biblické chápání „chudých“ jako východisko	27
3.3.2 Společenské subjekty péče o chudé	28
3.3.3 Sociální „legislativa“	28
3.3.4 Specifické aspekty biblického sociálního étosu	31
Souhrn	33
3.4 Sociální étos Nového zákona	33
3.4.1 Ježíš a starozákonní naděje na vysvobození chudých	34
3.4.2 Zvláštnost Ježíšova příklonu ke slabým	34
3.4.3 Následování Ježíše	37
Souhrn	38
4 Nárys dějin charitní služby chudým a trpícím – Historické inspirace sociální práce (Jakub Doležel)	40
4.1 Starověk: Biskup a církevní obec jako hlavní aktéři charity	40
4.1.1 Období apoštolských obcí	40

4.1.2	Období pronásledování	42
4.1.3	Charita církve po získání politické svobody	44
	Souhrn	47
4.2	Latinský středověk: Charitní diakonie opřená o kláštery, špitály a iniciativy měšťanstva	48
4.2.1	Nové pojetí odpovědnosti za chudé	48
4.2.2	Klášterní mnišství	49
4.2.3	Další podoby sociální práce	52
	Souhrn	53
4.3	Novověk	53
4.3.1	Mezi reformací a sekularizací	53
4.3.2	Charismatické osobnosti jako obroda	55
4.3.3	Charitní diakonie po Francouzské revoluci	57
	Souhrn	60
5	Služba potřebným – diakonie jako konstitutivní prvek praxe církve (Michal Opatrný)	62
5.1	Paradigmatická změna od pastorální k praktické teologii	62
5.1.1	Teorie trojího úřadu Krista	62
5.1.2	Teorie konstitutivních prvků církve (srov. kap. 2.1.2)	63
5.1.3	Vývoj teorie konstitutivních prvků církve	64
5.2	Diakonie a organizace sociální práce církvemi	65
5.2.1	Rolf Zerfaß: Diakonie jako společný zájem církve a společnosti	65
5.2.2	Herbert Haslinger: Diakonie jako hlavní konstitutivní prvek	66
5.2.3	Markus Lehner: Místo sociální práce v rámci diakonie	67
	Souhrn	70
6	Pastorační koncept (Alois Křišťan)	72
6.1	Úvod	72
6.2	Obsah pastoračního konceptu	72
6.3	Důležitost pastoračního konceptu	76
6.4	Základní dimenze pastoračního konceptu	76
	Souhrn	77

B	SPECIÁLNÍ ČÁST	78
7	Mládež (Michal Kaplánek)	78
7.1	Vymezení pojmu „mládež“	78
7.1.1	Mládež jako sociální skupina	78
7.1.2	Ohraničení „mládí“ z hlediska psychologie a životního stylu	79
7.2	Mládež – cílová skupina pedagogiky a sociální práce	80
7.2.1	Potřeba pomoci na cestě k dospělosti	80
7.2.2	Role edukace na cestě k dospělosti	81
7.2.3	Sociální práce s mládeží	82
7.2.4	Pastorace mládeže	83
7.3	Mládež a její spiritualita	83
7.3.1	Otázka relevance tématu	83
7.3.2	Spiritualita mládeže	84
7.3.3	Místo náboženské výchovy v práci s mládeží	86
7.4	Pastorace mládeže – služba církve mládeži a společnosti	87
7.4.1	Principy	87
7.4.2	Oblasti pastorace	88
7.4.3	Pastorace mládeže v rámci volného času	89
7.5	Závěr	90
	Souhrn	91
8	Senioři (Lenka Motlová, Michal Opatrný)	93
8.1	Stárnutí a stáří	93
8.1.1	Pojem stárnutí a stáří	93
8.1.2	Chápání stáří v křesťanství	94
8.2	Potřeby seniorů	94
8.2.1	Biopsychosociální potřeby seniorů	94
8.2.2	Spirituální potřeby seniorů	95
8.3	Sociální a pastorační práce se seniory	97
8.3.1	Sociální práce se seniory	97
8.3.2	Impulzy pro sociální práci ze strany teologie	97
8.3.3	Pastorační práce se seniory	98
	Souhrn	100
9	Osoby se zdravotním postižením (Radka Prázdná)	102
9.1	Antropologický obraz fenoménu zdravotního postižení	102
9.2	Zdravotní postižení a spiritualita	104
9.3	Sociální a pastorační práce s osobami se zdravotním postižením	108
	Souhrn	108

10	Bezdomovci (Petr Prinz)	110
10.1	Základní vymezení	110
10.2	Kdo jsou lidé bez domova	111
10.3	Svoboda vůle a život „na ulici“	112
10.4	Morální rozměr bezdomovectví	113
10.5	Krise nebo setrvalý stav?	114
10.6	Adekvátní odpověď na fenomén bezdomovectví v přirozené rovině. . . .	114
10.7	Bezdomovectví a spiritualita	115
10.7.1	Hodnoty	115
10.7.2	Vina	115
10.7.3	Křesťanství a jeho potenciál	116
10.7.4	Možnosti duchovního působení mezi bezdomovci	116
	Souhrn	117
11	Uživatelé drog (Marek Jargus, Immaculata Marie Konvalinková, Jaromír Smejkal)	118
11.1	Drogy a jejich uživatelé	118
11.1.1	Co je to droga	118
11.1.2	Závislost na drogách	118
11.1.3	Somatická závislost	119
11.1.4	Psychická závislost	119
11.1.5	Sociální závislost	119
11.1.6	Uživatelé drog	119
11.2	Spirituální stránka klientů	120
11.2.1	Spiritualita uživatele drog	120
11.2.2	Spirituální potenciál drog	121
11.2.3	Vnitřní svět a spirituální obraz uživatele drog směřujícího k závislosti	121
11.2.4	Drogy a Bible	122
11.2.5	Dokumenty církve	123
11.2.6	Morální klasifikace užívání drog	123
11.2.7	Co je specifického u „věřících“ klientů?	124
11.3	Služba církve uživatelům drog	124
11.3.1	Pastorace zaměřená na uživatele drog	124
11.3.2	Zdroje pastorační péče	125
11.3.3	Co klienti očekávají od pastorační péče	125
11.3.4	Pastorační důrazy v kontaktu s osobou uživatele drog	125
11.3.5	Diakonická dimenze života církve na poli uživatelů drog	126
11.3.6	Nabídka služeb pastorační péče	127
	Souhrn	128

12	Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody (Aleš Jaluška)	131
12.1	Úkoly pastoračního pracovníka po dobu klientova výkonu trestu.	131
12.1.1	Nezastupitelné místo pastoračního pracovníka	132
12.1.2	Postoj k vlastní vině	133
12.1.3	Osudovost a nevyhnutelnost jednání.	133
12.2	Příprava klienta na život po propuštění z výkonu trestu.	134
12.3	Pomoc klientovi po ukončení výkonu trestu.	136
12.3.1	Hledání hodnotové stupnice	137
12.3.2	Celoživotní poslání.	137
12.3.3	Úskalí práce s klientem	138
12.4	Pastorační činnost církví ve věznicích České republiky	138
	Souhrn	139
13	Nemocní (Aleš Opatrný)	140
13.1	Odraz nemoci a bolesti v životě člověka	140
13.2	Nemoc jako výzva a úkol	141
13.3	Spiritualita a náboženství	142
13.4	Reakce člověka na ohrožení nemocí a utrpením	143
13.5	Spirituální péče.	144
13.6	Pohled na nemoc z hlediska náboženské víry	144
13.7	Psychicky nemocní.	145
13.8	Ti, kdo nemocné doprovázejí	145
	Souhrn	146
14	Nemocní v terminálním stadiu (Marie Opatrná, Michal Opatrný)	147
14.1	Onkologická onemocnění a jejich léčba	147
14.1.1	Onkologická onemocnění	147
14.1.2	Léčba onkologických onemocnění.	147
14.2	Etické kodexy péče o nemocné a umírající	148
14.3	Paliativní medicína a paliativní péče	149
14.3.1	Židovsko-křesťanské kořeny paliativní péče.	149
14.3.2	Paliativní medicína.	150
14.3.3	Vývoj paliativní péče	151
14.3.4	Základní charakteristiky paliativní péče.	151
14.3.5	Multidisciplinární tým.	152
14.4	Péče o spirituální bolesti pacientů	152
14.4.1	Mezní situace a existenciální otázky	152
14.4.2	Pastorační péče o umírající.	153
	Souhrn	154

15	Etnické menšiny (Albert-Peter Rethmann)	155
15.1	Fenomén	155
15.1.1	Definice	155
15.1.2	Útěk a azyl	156
15.1.3	Česká republika	157
15.2	Etické orientace a spirituální impulzy	157
15.2.1	Biblické orientace ze Starého zákona	158
15.2.2	Biblické orientace z Nového zákona	158
15.3	Úkol křesťanů a církve	159
15.3.1	Integrační práce	159
15.3.2	Současnost islámu v tradičně křesťanských zemích	160
15.3.3	Profilace církevních sociálních institucí	161
15.4	Závěr	162
	Souhrn	162
16	Teologický a pastorační aspekt komunitní práce (Michael Martinek)	164
16.1	Komunitní práce	164
16.2	Biblicko-teologické zakotvení komunitní práce	164
16.3	Modely komunitní práce	166
16.4	Účast křesťanských církví na komunitní práci v ČR	167
16.5	Církevní obec jako subjekt komunitní práce	168
16.6	Problémy spojené s realizací komunitní práce v církvích	170
16.7	Příklady komunitní práce církve v ČR	171
	Souhrn	172
	Informace o autorech	174